

ARI SAASTAMOINEN
RÄÄVITÖNTÄ!
POMPEJILAISIA GRAFFITEJA

Gaudeamus

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Suomen tietokirjailijat ry ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta
ovat tukeneet teoksen kirjoittamista.

Etukannen kuvassa kaksi pompejilaista graffittoa
(*CIL IV, 4756* ja *CIL IV, 10222*).

Kirjan alun esilehdillä seinämaalauksen sisäältä Pompejista (*CIL IV, 794*).
Kirjan loppulehdillä piirros pompejilaisesta ulkoseinästä.

Kuvalähteet s. 276

Copyright © 2020 Tekijä & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Jukka Aalto • Armadillo Graphics

KL 91.173 • UDK 931/939

ISBN 978-952-345-068-4

Painopaikka: Tallinna Raamatutrukikoja ÖU, Tallinna 2020

SISÄLLYS

JOHDANTO: Pompeji ja sen graffitot	11
I Identifioivat graffitot	34
II Kirjallisuussitaatit ja kirjalliset yritelmät	41
III Solvaukset, kiroukset ja vitsit	79
IV Kuva-aiheet, sanaleikit ja arvoitukset	103
V Gladiaattorien kamppailut areenalla ja areenan ulkopuolella	124
VI Ilmoitukset, mainokset, muistiinpanot ja viestit	136
VII Poliitiikka ja yhteiskunta	176
VIII Uskonto ja filosofia	188
IX Ystävyys-, sukulaisuus- ja muut ihmissuhteet	202
X Rakkaus ja seksi	224
XI Graffitoja Pompejin ulkopuolelta	254
Viitteet	266
Kirjallisuus	272
Hakemisto	277
Pompejin kartta	284
Kirjoittaja	286